

BEMIDDELING EN COLLABORATIEVE ONDERHANDELINGEN
NA DE WETTEN VAN 15 JUNI, 18 JUNI EN 11 JULI 2018

BEMIDDELING EN
COLLABORATIEVE
ONDERHANDELINGEN NA
DE WETTEN VAN 15 JUNI,
18 JUNI EN 11 JULI 2018

Patrick SENAËVE

*Emeritus gewoon hoogleraar KU Leuven
Kamervoorzitter in het hof van beroep te Brussel*

intersentia
Antwerpen – Cambridge

Bemiddeling en collaboratieve onderhandelingen na de wetten van 15 juni,
18 juni en 11 juli 2018
Patrick Senaeve

© 2018 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverafbeelding: El Lissitzky - “Sieg über die Sonne”, Blatt 4 © bpk / Kupferstich-
kabinett, SMB / Jörg P. Anders

ISBN 978-94-000-0979-0
D/2018/7849/105
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

INHOUD

<i>Lijst van gebruikte afkortingen, uitdrukkingen en verkort aangehaalde wetten en verordeningen</i>	xiii
--	------

DEEL I

KORTE HISTORIEK VAN DE INITIATIEVEN INZAKE BEMIDDELING EN INZAKE COLLABORATIEVE ONDERHANDELING.	1
--	---

Hoofdstuk I

Bemiddeling.	3
---------------------------	---

Afdeling I. De ontwikkeling van de praktijk van de bemiddeling in België	3
---	---

Afdeling II. Korte historiek van de federale wetgeving inzake bemiddeling.	4
---	---

A. De wet van 19 februari 2001	4
--------------------------------------	---

B. De wet van 21 februari 2005	4
--------------------------------------	---

C. Een kleine reparatie: de wet van 15 juni 2005	5
--	---

D. Een specifieke aanvullende regeling voor de jeugdrechtbanken: de wet van 18 juli 2006.	5
--	---

E. Een specifieke aanvullende regeling voor de procedures tot echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting: de wet van 27 april 2007	6
---	---

F. Een bijkomende regeling voor de procedures van echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting en van voorlopige maatregelen: de wet van 5 april 2011.	6
--	---

G. Een – gedeeltelijk – eengemaakte regeling in de wet van 30 juli 2013 ..	6
--	---

H. Een grote hervorming door de wet van 18 juni 2018	7
--	---

I. De wet van 15 juni 2018.	10
----------------------------------	----

J. De wet van 11 juli 2018	11
----------------------------------	----

Afdeling III. De Europese Bemiddelingsrichtlijn 2008/52/EG.	11
--	----

Hoofdstuk II

Collaboratieve onderhandeling	13
--	----

Afdeling I. De gewijzigde verwachtingen van de rechtzoekende	13
--	----

Afdeling II. Wat is collaboratief recht?	14
--	----

Afdeling III. Collaboratief recht <i>versus</i> bemiddeling.	16
---	----

Afdeling IV. Oorsprong en evolutie van <i>collaborative law</i>	17
---	----

Afdeling V. Een wettelijk kader voor het collaboratief recht	20
--	----

DEEL II	
HET WETTELIJK KADER VAN DE BEMIDDELING.....	23

Hoofdstuk I

Gemeenschappelijke regels toepasselijk zowel op de buitengerechtelijke als op de proceduregebonden bemiddeling.....	25
--	-----------

Afdeling I. De bemiddeling en het bemiddelingstraject	25
A. Terminologie.....	25
B. Het kader van de wettelijke regeling van de bemiddeling in het Gerechtelijk Wetboek.....	26
C. Definitie.....	26
D. Informatie over en bevordering van minnelijke oplossing van geschillen door advocaten en gerechtsdeurwaarders.....	30
1. Algemeen.....	30
2. Advocaten.....	30
3. Gerechtsdeurwaarders.....	32
E. De globale optiek van de bemiddeling als conflictoplossende methode.....	32
1. Algemeen.....	32
a/ De wet van 21 februari 2005.....	32
b/ De wet van 18 juni 2018.....	35
2. De bemiddeling met een overheidsorgaan.....	37
a/ De wet van 21 februari 2005.....	37
b/ De wet van 18 juni 2018.....	40
F. Het bemiddelingsbeding.....	40
1. Inhoud van het bemiddelingsbeding.....	40
2. Gevolg van het voorhanden zijn van een bemiddelingsbeding..	41
3. Het vorderen van voorlopige of bewarende maatregelen.....	43
G. De beëindiging van de bemiddeling.....	44
H. De overeenkomst tussen de bemiddelaar en de bemiddelingspartijen.....	45
I. Het horen van derden en het beroep op een deskundige.....	46
1. Algemeen.....	46
2. Het horen van minderjarige kinderen door de bemiddelaar....	47
J. De bijstand door een advocaat.....	47
K. De vertrouwelijkheid van het bemiddelingsproces en het beroepsgeheim van de bemiddelaar.....	48
1. Situering.....	48
2. De vertrouwelijkheidsplicht van de partijen en van de gehoorde derden.....	49
a/ De regel.....	49
b/ Toepassingsgebied van deze verbodsregel.....	50

1°/ Uitgangspunt	50
2°/ Uitbreiding van het toepassingsgebied van de vertrouwelijkheid	50
3°/ Principiële uitsluiting uit het toepassingsgebied van de vertrouwelijkheid	51
c/ Opheffing van de vertrouwelijkheidsplicht	52
d/ Sanctionering van de vertrouwelijkheidsplicht	53
3. De geheimhoudingsplicht van de bemiddelaar en van de deskundige	54
a/ Het principe en de omvang van de geheimhoudingsplicht	54
b/ Sanctionering van de geheimhoudingsplicht	55
L. Het bemiddelingsprotocol	56
1. Toepassingsgebied	56
2. Inhoud	57
3. Gevolgen van het niet opstellen van een bemiddelingsprotocol	61
M. Schorsing van de verjaring	61
N. Rechtsbijstand	62
Afdeling II. De persoon van de bemiddelaar	64
A. Wie kan als bemiddelaar optreden?	64
1. De wet van 21 februari 2005	64
2. Toevoegingen in de wet van 18 juni 2018	67
a/ Algemene bepaling inzake de term ‘bemiddelaar’	67
b/ Wetsgeschiedenis	68
c/ Vereisten tot erkenning als bemiddelaar in de wet van 18 juni 2018	70
1°/ Inhoudelijke positieve vereisten	70
2°/ Inhoudelijke negatieve vereisten	72
3°/ Formele vereisten	73
a/ Schriftelijke instemming met de deontologi- sche code	73
b/ Geen intrekking van de erkenning	73
3. Inwerkingtreding en overgangsrechtelijke regeling in de wet van 18 juni 2018	73
4. Vereiste van permanente vorming	74
5. Medewerkers van het gerecht	76
B. De instanties voor de opleiding als bemiddelaar	77
1. De erkenning van de opleidingsinstanties	77
2. Overgangsrechtelijke regeling	77
C. Verhaal tegen een beslissing tot weigering of tot intrekking van een erkenning	78
D. De bemiddeling door meerdere personen	79

E.	De bescherming van de titel ‘erkend bemiddelaar’ en het tegen- gaan van beroepsmatig bemiddelen door niet erkende bemiddelaars .	80
1.	Verbodsbepaling in het gerechtelijk recht	80
a/	Inhoud van de verbodsbepaling	80
b/	Inwerkingtreding	80
2.	Strafrechtelijke sanctioneringen.	80
a/	Inhoud van de strafbepalingen	80
b/	Inwerkingtreding	82
F.	De tuchtregeling met betrekking tot de erkende bemiddelaars	83
1.	De behandeling van de tuchtzaken	83
2.	Het verhaal tegen de beslissingen van de commissie voor de tuchtregeling en de klachtenbehandeling	86
G.	De rechter als bemiddelaar?	87
1.	Onmogelijkheid voor de rechter om als ‘bemiddelaar’ op te treden	87
a/	De principiële verbodsregel	87
b/	De uitzonderingsregel voor anderen dan actieve beroepsmagistraten	90
2.	De schikkingsrechter	91
a/	Algemeen kader	91
b/	De schikkingsrechter in het gemeen procesrecht.	92
1°/	Wettelijke erkenning van de pacificerende taak van de rechter.	92
2°/	Bevraging van en informatie aan de partijen aan- gaande de minnelijke conflictoplossing.	93
3°/	Mogelijkheid tot uitstel van de zaak voor maxi- mum één maand.	95
c/	De schikkingsrechter in familiezaken	97
1°/	Situering	97
2°/	Bevraging van de partijen aangaande de minne- lijke conflictoplossing en mogelijkheid tot uitstel van de zaak voor maximum één maand	98
3°/	Verwijzing van de zaak naar de kamer voor min- nelijke schikking	98
d/	Conclusie.	101

Hoofdstuk II

De buitengerechtelijke bemiddeling 103

A.	Terminologie.	103
B.	Het voorstel tot het aanvaarden van een bemiddeling	104
1.	Algemene mogelijkheid om het aanvaarden van een bemiddeling voor te stellen	104

2.	Gelijkstelling met de ingebrekestelling	104
3.	Schorsing van de verjaring	105
4.	Geen verplichting tot schriftelijke mededeling van de afwijzing van een bemiddeling	105
C.	De aanduiding van de bemiddelaar	106
D.	Het bemiddelingsakkoord	106
E.	Het verkrijgen van een uitvoerbare titel voor het bemiddelingsakkoord .	108
1.	Situering.	108
2.	De homologatie van het bemiddelingsakkoord.	109
a/	Bemiddelingsakkoorden die vatbaar zijn voor homologatie . . .	109
b/	Het initiatief tot het homologeren van het bemiddelingsakkoord.	112
c/	De bijzondere regeling inzake akkoorden met het oog op een echtscheiding door onderlinge toestemming	113
d/	De bevoegde rechter	114
e/	Het tijdstip van het verzoeken van de homologatie	115
f/	De rechtspleging	116
g/	De weigering van de homologatie	118
h/	Het gevolg van de homologatie.	120
3.	Het opnemen van het bemiddelingsakkoord in een notariële akte . .	121

Hoofdstuk III

	De door de rechter bevolen bemiddeling	123
A.	Terminologie.	123
B.	Het bevelen van een bemiddeling	123
1.	Toepassingsgebied	123
2.	Het nemen van de beslissing tot het bevelen van een bemiddeling . .	124
a/	Onder de wet van 21 februari 2005	124
b/	Sinds de wet van 18 juni 2018	125
1°	Uiteenlopende visies op de betekenis van de vrijwilligheid .	125
2°	De gewijzigde regeling onder de wet van 18 juni 2018	128
3.	Het tijdstip binnen de procedure waarop een bemiddeling bevolen kan worden.	129
4.	De rechtspleging.	131
a/	Bij het ambtshalve bevelen van een bemiddeling	131
b/	Bij het bevelen van een bemiddeling op verzoek van één, meerdere of alle partijen	131
c/	De regeling aangaande de lopende proceduretermijnen bij gezamenlijk verzoek tot bemiddeling	132
d/	Aard van de rechterlijke beslissing.	133
5.	De bijzondere regeling voor de familierechtbank.	133
a/	Situering	133

b/	Korte historiek.....	134
1°/	De wetten van 18 juli 2006, 27 april 2007 en 5 april 2011 ..	134
2°/	De wet van 30 juli 2013.....	134
3°/	De wetten van 15 juni 2018 en van 18 juni 2018.....	135
c/	Taak op het niveau van de griffie van de familierechtbank	135
d/	Taak op het niveau van de familierechter	136
C.	De aanstelling van de bemiddelaar.....	139
1.	Korte historiek	139
2.	Aanduiding op gemeenschappelijk verzoek van de partijen.....	139
3.	Aanduiding door de rechter zelf	140
D.	De beslissing waarbij de bemiddeling wordt bevolen	143
E.	De aanvang en het verloop van het bemiddelingstraject.....	145
F.	Het bemiddelingsakkoord	147
1.	Het bereiken van een akkoord	147
2.	Het verzoek tot homologatie van het bemiddelingsakkoord.....	147
3.	Het bereiken van een gedeeltelijk akkoord	149
G.	De mislukking van de bemiddeling	149
H.	De gerechtskosten	151

Hoofdstuk IV

	De Federale Bemiddelingscommissie.....	153
A.	Situering	153
B.	Schets van de Federale Bemiddelingscommissie onder de wet van 21 februari 2005	154
1.	Organisatie	154
2.	Samenstelling en benoeming	154
3.	Voorzitterschap, huishoudelijk reglement en beraadslaging.....	156
4.	Opdrachten	156
C.	De Federale Bemiddelingscommissie onder de wet van 18 juni 2018....	157
1.	Situering.....	157
2.	Algemene regels geldend voor de FBC	158
a/	Taalpariteit.....	158
b/	Beraadslaging	158
c/	De opdrachten van de FBC	159
3.	De algemene vergadering van de FBC	160
a/	Centraal orgaan.....	160
b/	Samenstelling.....	160
c/	Opdrachten	161
4.	Het Bureau van de FBC.....	162
a/	Samenstelling.....	162
b/	Benoeming.....	162
c/	Voorzitter, ondervoorzitter en secretaris	164

d/ Bevoegdheden van het Bureau	165
e/ Huishoudelijk reglement	165
5. De commissie voor de erkenning van Belgische en buitenlandse bemiddelaars en de commissie voor de erkenning van opleidin- gen en de opvolging van de permanente vorming	166
a/ Samenstelling	166
b/ Benoeming	166
c/ Voorzitter	167
d/ Bijstand door deskundigen	167
e/ Goedkeuring van adviezen en beslissingen door het Bureau ..	167
f/ Huishoudelijk reglement	168
6. De commissie voor de tuchtregeling en klachtenbehandeling	168
a/ Samenstelling	168
b/ Voorzitter	168
c/ Opdracht en bevoegdheden – reglement van procesvoering..	169
d/ Verslaggeving	169
D. Inwerkingtreding en overgangsrechtelijke regeling	169
1. Inwerkingtreding	169
2. Overgangsrechtelijke regeling	169

DEEL III

HET WETTELIJK KADER VAN DE COLLABORATIEVE ONDER- HANDELING	171
---	-----

Hoofdstuk I

Terminologie	173
--------------------	-----

Hoofdstuk II

Definitie	175
-----------------	-----

Hoofdstuk III

Toepassingsgebied	177
-------------------------	-----

Hoofdstuk IV

De collaboratieve advocaat	179
----------------------------------	-----

Afdeling I. Monopolie voor de collaboratieve advocaten	179
--	-----

Afdeling II. De erkenning als collaboratieve advocaat	179
---	-----

Hoofdstuk V

De buitengerechtelijke en de door de rechter bevolen collaboratieve onderhandelingen	181
---	-----

Hoofdstuk VI	
Het collaboratief onderhandelingsprotocol	183
Hoofdstuk VII	
Schorsing van de verjaring	185
Hoofdstuk VIII	
Het mandaat van de collaboratieve advocaat	187
Afdeling I. De aanvang van het mandaat.	187
Afdeling II. De beëindiging van het mandaat.	187
Hoofdstuk IX	
De werkwijze bij het collaboratief onderhandelingsproces	189
Afdeling I. De mededeling van alle relevante informatie	189
Afdeling II. De vertrouwelijkheid van het collaboratief onderhandelings- proces en het beroepsgeheim van de collaboratieve advocaat	190
Afdeling III. Het beroep op een deskundige	190
Afdeling IV. De kosten van de collaboratieve onderhandelingen	190
Hoofdstuk X	
Het collaboratief onderhandeld akkoord.	193
Afdeling I. Totstandkoming en formaliteiten van het collaboratief onder- handeld akkoord	193
Afdeling II. (On)mogelijkheid van rechterlijke homologatie van het col- laboratief onderhandeld akkoord	194
Hoofdstuk XI	
De beëindiging van het collaboratief onderhandelingsproces en van de bijstand van een collaboratieve advocaat	197
Afdeling I. De beëindiging van het collaboratief onderhandelingsproces	197
Afdeling II. De stopzetting van de bijstand door een collaboratieve advocaat. .	198
Hoofdstuk XII	
Inwerkingtreding	199
<i>Wetgeving</i>	201

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN, UITDRUKKINGEN EN VERKORT AANGEHAALDE WETTEN EN VERORDENINGEN*

ADR[-methodes]	<i>alternative dispute resolution</i> of alternatieve wijzen van geschillenoplossing
Advies HRJ 2004	HRJ, Advies over de bemiddeling, goedgekeurd op 4 februari 2004.
BS	Belgisch Staatsblad
BW	Burgerlijk Wetboek
<i>de lege ferenda</i>	naar komend recht
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens (Straatsburgse Hof)
Europese Bemiddelingsrichtlijn	Richtlijn 2008/52/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken d.d. 21 mei 2008
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (4 november 1950 – Raad van Europa)
<i>in fine</i>	op het einde
<i>infra</i>	hieronder / hierna
<i>in initio</i>	bij het begin
<i>intuitu personae</i>	sterk verbonden met de betrokken persoon
FBC	Federale Bemiddelingscommissie (art. 1727 Ger.W.)
Fk.	Familiekamer (in het hof van beroep)
Ger.W.	Gerechtelijk Wetboek
Gw.	Grondwet
HRJ	Hoge Raad voor de Justitie
HRJ, Advies 2018	Advies over titel 9 van het wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en hou-

* Voor de lijst van de afkortingen van de juridische tijdschriften zie *Juridische verwijzingen en afkortingen* (Interuniversitaire Commissie Juridische verwijzingen en Afkortingen), Mechelen, Wolters Kluwer, 6de ed. 2015.

	dende wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, goedgekeurd in maart 2018
HvJ	Hof van Justitie (Luxemburg)
IGO	Instituut voor Gerechtelijke Opleiding
<i>jo.</i>	<i>juncto</i> (= samengelezen met)
KB	Koninklijk Besluit
KMS	Kamer voor minnelijke schikking
OBFG	Ordre des barreaux francophones et germanophone
O.M.	Openbaar Ministerie (= parket van de procureur des Konings)
OVB	Orde van Vlaamse Balies
resp.	respectievelijk
<i>supra</i>	hierboven / hiervoor
Sv.	Wetboek van Strafvordering
Sw.	Strafwetboek
WBTW	Wetboek van de Belasting over de Toegevoefde Waarde
WFJRB	Wet betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank – 30 juli 2013
WIB	Wetboek van de Inkomstenbelastingen